

Spółeczna ocena wykorzystywania środków europejskich

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Zdecydowana większość badanych (84%) popiera członkostwo Polski w Unii Europejskiej. Za główną korzyść uznawana jest możliwość uczestniczenia we wspólnym rynku gospodarczym – dla niespełna trzech czwartych (72%) respondentów jest to istotniejsze, niż bezpośrednie pozyskiwanie funduszy z budżetu unijnego.
- ▶ Wśród badanych dominuje opinia, że Polska dobrze radzi sobie z wykorzystywaniem unijnej pomocy – uważa tak 70% respondentów. Nie jest to związane z bezpośrednim czerpaniem z niej korzyści – mniej niż jedna piąta respondentów (17%) korzysta obecnie lub korzystała w przeszłości z unijnych pieniędzy.
- ▶ Na dobrą ocenę wykorzystywania środków europejskich w największym stopniu wpływa przekonanie o ich dobrych efektach i właściwym przeznaczeniu. Badani dostrzegają oddziaływanie funduszy unijnych przede wszystkim w dziedzinie inwestycji transportowych i pomocy dla rolników.
- ▶ Połowa badanych uważa, że od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej zmniejszyły się różnice między miastem a wsią, a także między Polską a innymi państwami UE. Nieco mniejsza grupa respondentów (41%) zauważa zmniejszenie dysproporcji między biedniejszymi a bogatszymi regionami w kraju.

Dzięki członkostwu w Unii Europejskiej Polska uzyskała dostęp do wspólnego rynku gospodarczego, oferującego swobodę inwestowania, handlu, świadczenia usług i podejmowania pracy na terenie całej UE, ale także do bezpośredniego dofinansowania z unijnego budżetu w ramach różnego rodzaju funduszy i dopłat. Pieniądze, które trafiają do naszego kraju z budżetu europejskiego, przeznaczone są przede wszystkim na finansowanie polityki regionalnej, polityki spójności oraz działań w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Polityka regionalna i polityka spójności Unii Europejskiej są realizowane za pomocą trzech głównych funduszy. Na poziomie regionalnym są to: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, finansujący programy pomagające gorzej rozwiniętym regionom, oraz Europejski Fundusz Społeczny, którego podstawowym celem jest walka z bezrobociem na terenie Unii Europejskiej. Część pieniędzy trafia także do Funduszu Spójności, którego głównym zadaniem jest finansowanie dużych inwestycji w dziedzinie infrastruktury transportowej i ochrony środowiska na poziomie państw członkowskich. Podstawowym zadaniem Funduszy Europejskich jest stymulacja rozwoju mniej rozwiniętych regionów UE i niwelowanie różnic między bogatszymi i biedniejszymi obszarami w obrębie Wspólnoty Europejskiej.

Osobną kategorią jest pomoc uzyskiwana przez rolników w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (płatności bezpośrednie). Jest ona realizowana od 1962 roku, pochłania obecnie prawie 40% wszystkich środków UE i ma na celu zagwarantowanie bezpieczeństwa żywnościowego oraz zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.

Zgodnie z zasadą dodatkowości, pomoc unijna może finansować planowane inwestycje jedynie częściowo, konieczny jest także wkład własny władz państwowych lub regionalnych. Maksymalny poziom unijnego dofinansowania wynosi 85% w przypadku najbiedniejszych regionów UE, w których poziom PKB na głowę mieszkańca nie przekracza 75% unijnej średniej. Spośród wszystkich polskich województw tylko jedno – mazowieckie – przekracza

ten próg, wszystkie pozostałe otrzymują pomoc unijną w maksymalnym wymiarze. W liczbach bezwzględnych Polska jest największym beneficjentem finansowania z Funduszy Europejskich. Z sumy 351,8 mld euro przeznaczonych na realizację polityki regionalnej i polityki spójności w latach 2014–2020 nasz kraj ma otrzymać prawie 77 mld¹.

W październikowym sondażu², poza ogólnym badaniem nastawienia Polaków do Unii Europejskiej, pytaliśmy o ich opinie dotyczące wykorzystywania funduszy unijnych. Ponieważ interesowały nas oceny wykorzystywania środków europejskich niezależnie od ich źródła, nie różnicowaliśmy unijnej pomocy w zależności od jej usytuowania w polityce UE. Dlatego też, mówiąc o funduszach europejskich w szerokim znaczeniu, nie mamy na myśli jedynie wspomnianych wyżej – Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego czy Funduszu Spójności, ale całość środków otrzymywanych przez Polskę z budżetu UE.

Pomoc unijna to wielomiliardowe dofinansowanie do inwestycji prowadzonych w naszym kraju. Czy Polacy uważają, że te pieniądze są dobrze wykorzystywane? Czy mają jakieś wątpliwości dotyczące dystrybucji środków europejskich? A jeśli tak, to czy dotyczą one raczej ich przeznaczenia czy zarządzania nimi? Czy pomoc unijna rzeczywiście przyczynia się do zauważalnego zmniejszenia różnic regionalnych?

STOSUNEK DO CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ

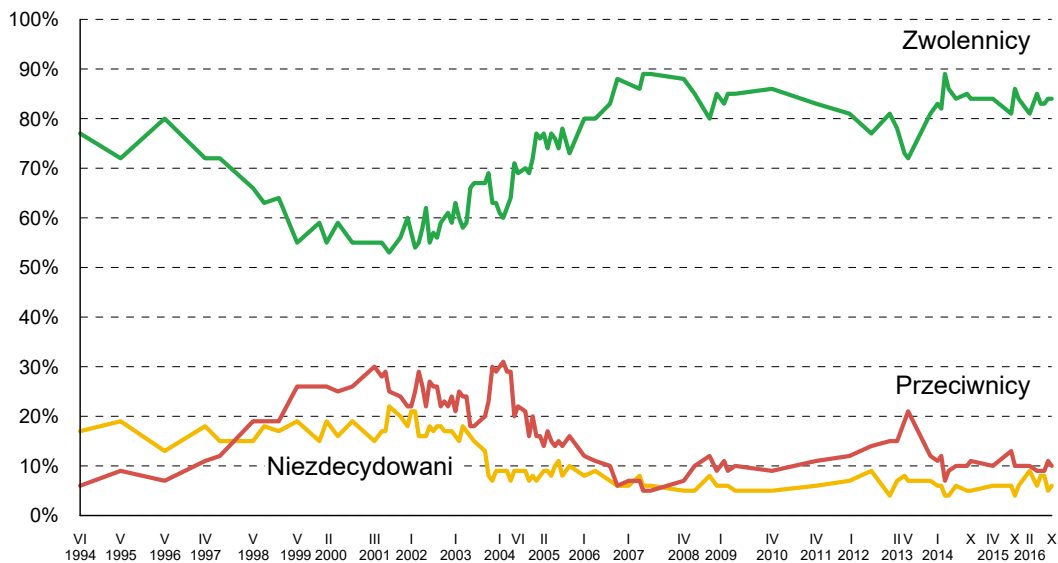
Podobnie jak we wcześniejszych pomiarach, zdecydowana większość badanych (84%) popiera przynależność Polski do Unii Europejskiej. W ciągu ostatnich dziesięciu lat odsetek zwolenników obecności w UE ani razu nie spadł poniżej 70%, a od końca 2013 roku utrzymuje się na poziomie powyżej 80%³.

¹ Dane według http://ec.europa.eu/regional_policy/pl/funding/available-budget/, dostęp w dniu 25 października 2016.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (317) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 8–19 października 2016 roku na liczącej 937 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

³ Zob. komunikat CBOS „Polska w Unii Europejskiej”, luty 2016 (oprac. B. Roguska).

RYS. 1. STOSUNEK DO CZŁONKOSTWA POLSKI W UE

Nastawienie pronijne dominuje we wszystkich grupach społeczno-demograficznych, przy czym stosunkowo najbardziej sceptyczni są rolnicy – prawie co trzeci (31%) jest przeciwny członkostwu Polski w Unii Europejskiej. Spośród wyborców partii cieszących się największym poparciem społecznym, zwolennicy PiS i Kukiz’15 nastawieni są do Unii Europejskiej najmniej entuzjastycznie – rzadziej niż inni określają się jako zdecydowani zwolennicy członkostwa w UE.

Tabela 1

Na kandydata której partii głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy osobiście popiera Pan(i) członkostwo Polski w Unii Europejskiej, czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?				
	Zdecydowanie popieram	Raczej popieram	Raczej jestem temu przeciwny(a)	Zdecydowanie jestem temu przeciwny(a)	Trudno powiedzieć
	w procentach				
PiS (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	25	54	8	6	6
Nowoczesna Ryszarda Petru	88	10	2	0	0
Platforma Obywatelska RP	67	28	4	0	1
Kukiz’15*	23	54	17	6	0

* Ze względu na niską liczebność grupy, wyniki należy traktować ostrożnie

KORZYŚCI ZE WSPÓLPRACY GOSPODARCZEJ

W bieżącym roku Polska po raz pierwszy od czasu przystąpienia do Unii Europejskiej stała się płatnikiem netto do wspólnego budżetu. Z powodu opóźnień w wypłacaniu środków przewidzianych w ramach perspektywy finansowej na lata 2014–2020, w roku 2016 nasz kraj więcej wpłaci, niż otrzyma z Funduszy Europejskich. Przy tej okazji pojawiły się wątpliwości, czy bilans wpłat i pomocy otrzymywanej z unijnego budżetu jest dla naszego kraju jednoznacznie korzystny. Jednak Ministerstwo Rozwoju stoi na stanowisku, iż w długiej perspektywie Polska wciąż zdecydowanie więcej zyskuje, niż traci – nasz wkład do budżetu unijnego wynosi jedynie około jednej trzeciej tego, co dostajemy w ramach Funduszy Europejskich i Wspólnej Polityki Rolnej.

Te kontrowersje nie wpłynęły istotnie na przekonanie Polaków, że nasz kraj więcej pieniędzy z unijnej kasy otrzymuje, niż do niej wpłaca. Wciąż jest o tym przekonana ponad połowa badanych (51%). Co ósmy (12%) twierdzi, że jest odwrotnie, a co jedenasty (9%) – że bilans jest zerowy. W porównaniu do badania z grudnia 2012 roku nieco wzrósł odsetek osób, które nie mają zdania w tej kwestii (z 22% do 28%).

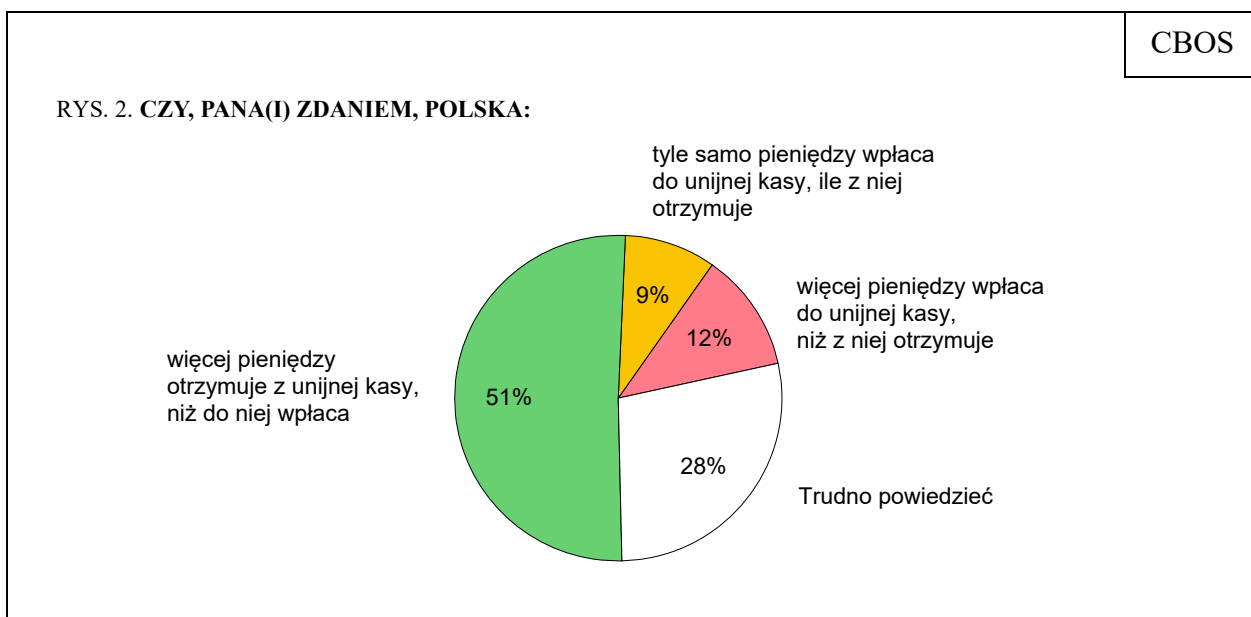

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska:	2012	2016
	w procentach	
więcej pieniędzy wpłaca do unijnej kasy niż z niej otrzymuje	12	12
tyle samo pieniędzy wpłaca do unijnej kasy, co z niej otrzymuje	10	9
więcej pieniędzy otrzymuje z unijnej kasy niż do niej wpłaca	56	51
Trudno powiedzieć	22	28

Także w przypadku tego pytania wyróżniają się rolnicy – to grupa, w której zdania są najbardziej podzielone. Odsetek twierdzących, że Polska więcej wpłaca, niż otrzymuje z unijnej kasy, jest niemal równy odsetkowi uważających, że bilans jest dla nas korzystny (odpowiednio 33% i 30% badanych rolników). Można też zauważyć zróżnicowanie odpowiedzi w zależności od wykształcenia: prawie trzy czwarte badanych (72%) z wyższym wykształceniem uważa, że Polska uzyskuje więcej, niż oddaje. Ten pogląd podziela jedynie co trzeci respondent (36%) z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym.

Opinie w tej kwestii są również związane z deklarowanym poziomem zainteresowania polityką. Respondenci bardziej nią zainteresowani częściej uważają, że członkostwo w UE jest dla Polski korzystne finansowo. Co jednak interesujące, badani deklarujący bardzo duże zainteresowanie polityką są o tym mniej przekonani niż ci, którzy określają je jako duże – może być to wpływ wspomnianych już doniesień o opóźnieniach w płatnościach, które dotarły jedynie do najbardziej zainteresowanych. Ta sama grupa częściej też nie potrafi zająć w tej kwestii stanowiska, co w tym przypadku należy interpretować raczej nie jako niewiedzę, ale rzeczywistą trudność w zorientowaniu się w sytuacji.

Tabela 3

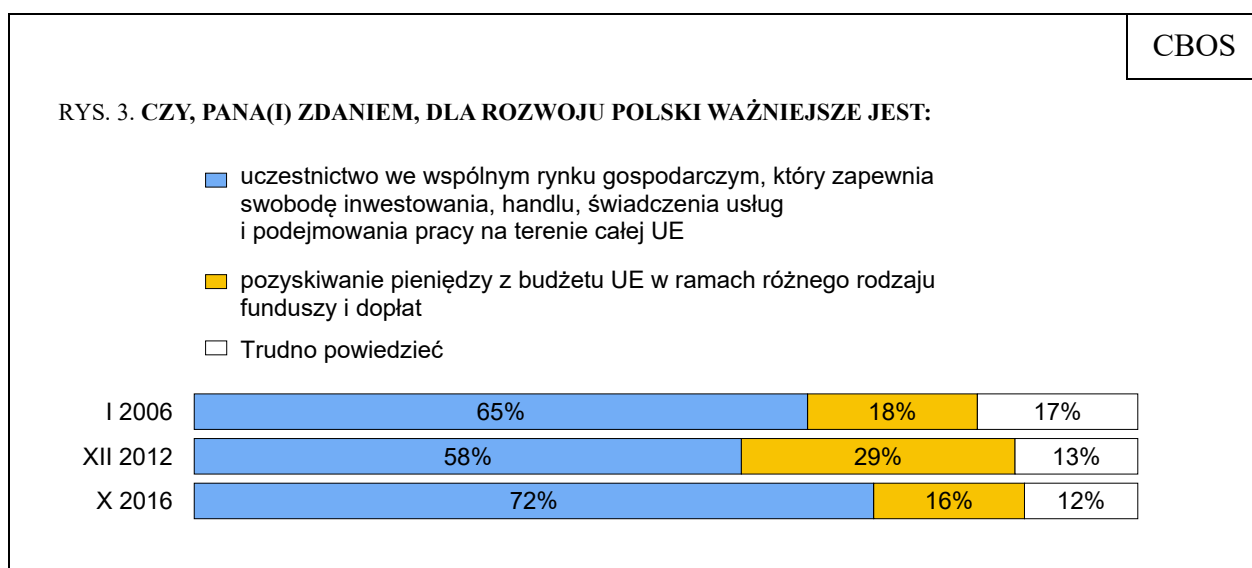
Zainteresowanie polityką	Czy Pana(i) zdaniem Polska			
	więcej pieniędzy wpłaca do unijnej kasy, niż z niej otrzymuje	tyle samo pieniędzy wpłaca do unijnej kasy, ile z niej otrzymuje	więcej pieniędzy otrzymuje z unijnej kasy, niż do niej wpłaca	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Bardzo duże	14	10	55	22
Duże	13	8	66	13
Średnie	11	11	55	24
Niższe	6	10	40	42
Żadne	19	3	35	43

Opinie na temat bilansu wymiany z budżetem unijnym wiążą się też z ogólnym nastawieniem do członkostwa w Unii Europejskiej. Tylko 28% przeciwników przynależności Polski do UE jest przekonanych, że nasz kraj więcej pieniędzy otrzymuje, niż wpłaca.

Tabela 4

Stosunek do członkostwa Polski w UE	Czy, Pana(i) zdaniem, Polska:			
	więcej pieniędzy wpłaca do unijnej kasy, niż z niej otrzymuje	tyle samo pieniędzy wpłaca do unijnej kasy, ile z niej otrzymuje	więcej pieniędzy otrzymuje z unijnej kasy, niż do niej wpłaca	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Zwolennicy	9	9	56	26
Przeciwnicy	30	12	28	29
Trudno powiedzieć	17	6	17	60

Jednak dla większości badanych to nie bezpośrednie dotacje są największą korzyścią z członkostwa Polski w UE. Prawie trzy czwarte respondentów uważa, że dla rozwoju Polski ważniejsza jest możliwość uczestniczenia we wspólnym rynku gospodarczym.

To przekonanie podzielają wszystkie grupy społeczno-demograficzne, niezależnie od pozycji społecznej czy poglądów politycznych. Nawet rolnicy, którzy wcześniej za istotniejsze uważali pozyskiwanie funduszy z budżetu europejskiego⁴, teraz w większości (58%) skłaniają się ku pogładowi ogółu.

O tym, że najważniejszą korzyścią dla Polski jest uczestnictwo we wspólnym europejskim rynku, stosunkowo najmniej przekonani są wyborcy PiS. Jednak nawet wśród nich jedynie niespełna co piąty (18%) uważa, że istotniejsze jest bezpośrednio pozyskiwanie pieniędzy w postaci funduszy i dopłat. Najbardziej zdecydowani są respondenci popierający

⁴ Zob. komunikat CBOS „O finansowym bilansie integracji i budżecie UE na lata 2014–2020”, grudzień 2012 (oprac. B. Roguska).

Nowoczesną, wśród których pogląd o korzyściach płynących ze swobody inwestowania, handlu, świadczenia usług i podejmowania zatrudnienia podzielany jest niemal powszechnie (86%).

Tabela 5

Na kandydata której partii głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy Pana(i) zdaniem dla rozwoju Polski ważniejsze jest:		
	pozyskiwanie pieniędzy z budżetu UE w ramach różnego rodzaju funduszy i dopłat	uczestnictwo we wspólnym rynku gospodarczym, który zapewnia swobodę inwestowania, handlu, świadczenia usług i podejmowania pracy na terenie całej UE	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	18	71	11
Platforma Obywatelska RP	13	79	8
Kukiz'15	17	78	6
Nowoczesna Ryszarda Petru	11	86	3

WYKORZYSTYWANIE FUNDUSZY UNIJNYCH

Wśród badanych dominuje opinia, że Polska dobrze radzi sobie z wykorzystywaniem unijnej pomocy – uważa tak 70% respondentów. Opinie na ten temat nieco poprawiły się od 2012 roku, kiedy zadaliśmy to samo pytanie. Co prawda, również wtedy 62% badanych twierdziło, że Polska dobrze wykorzystuje unijne pieniądze, ale prawie jedna trzecia (31%) uważała, że nasz kraj nie radzi sobie z tym zadaniem (obecnie podobnego zdania jest jedynie jedna piąta respondentów).

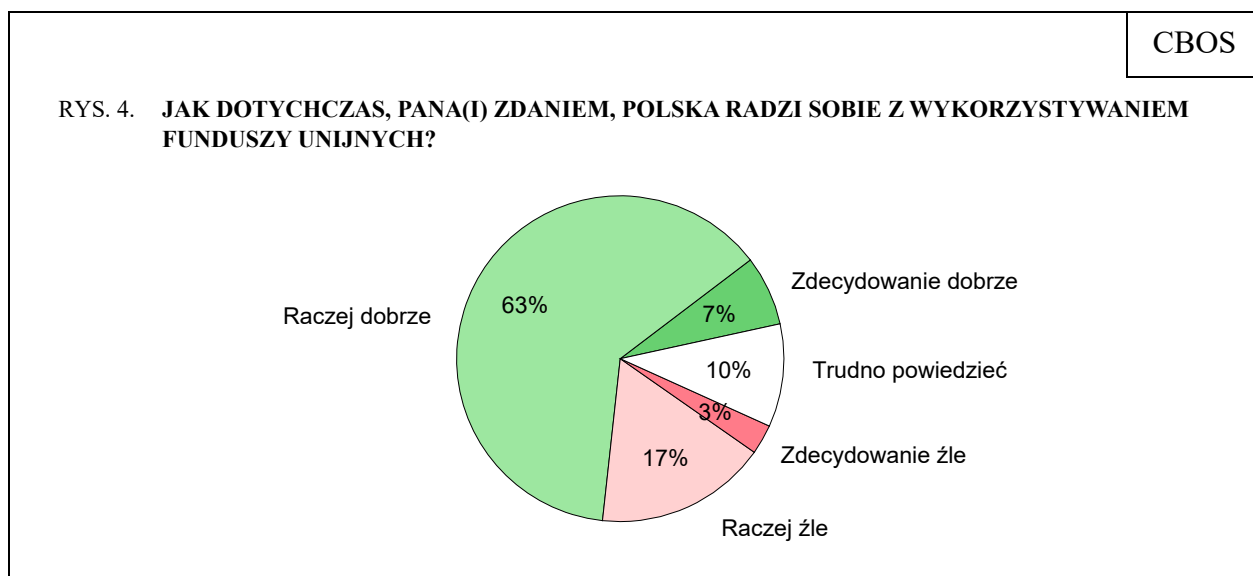
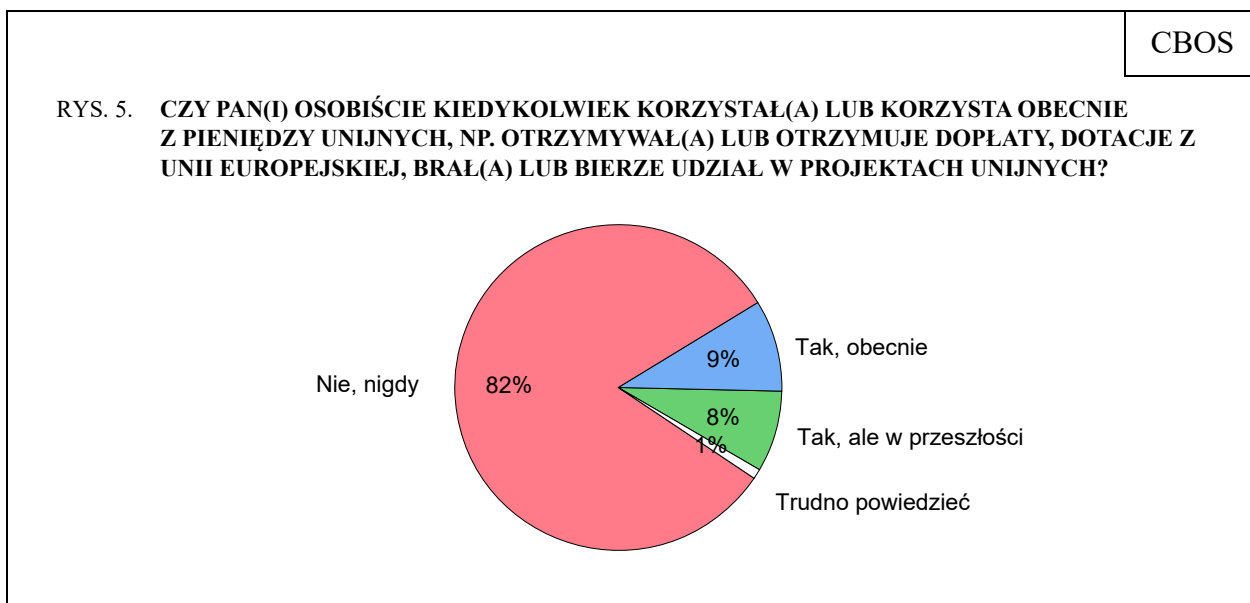

Tabela 6

Jak dotychczas, Pana(i) zdaniem, Polska radzi sobie z wykorzystywaniem funduszy unijnych?	2012	2016
	w procentach	
Zdecydowanie dobrze	5	7
Raczej dobrze	57	63
Raczej źle	26	17
Zdecydowanie źle	5	3
Trudno powiedzieć	7	10

Postrzeganie efektywności wykorzystywania funduszy unijnych jest w dużej mierze związane z zadowoleniem z własnej sytuacji materialnej. Jedynie połowa badanych (49%) źle oceniających swoją sytuację pod tym względem zgadza się z poglądem, że Polska dobrze radzi sobie z wykorzystywaniem środków unijnych. Wśród osób zadowolonych z własnego położenia twierdzi tak czterech na pięciu respondentów (80%). Co ciekawe, nie jest to związane z posiadaniem osobistych doświadczeń w korzystaniu z tego typu pomocy.

Tylko część badanych to bezpośredni beneficjenci środków unijnych. Z funduszy Unii Europejskiej – poprzez dopłaty, dotacje lub udział w projektach – korzysta lub korzystała w przeszłości mniej niż jedna piąta respondentów. Można więc przypuszczać, że oceniane są przede wszystkim efekty widoczne w świecie otaczającym badanych, a w mniejszym stopniu obsługa funduszy europejskich.

Osoby obecnie korzystające z pieniędzy unijnych to przede wszystkim rolnicy, spośród których trzy czwarte (76%) otrzymuje dofinansowanie. Wyróżniającą się grupą są też

uczniowie i studenci – jedna czwarta spośród nich (27%) deklaruje, że uczestniczyła w przeszłości w projekcie finansowanym ze środków UE. Świadczy to o relatywnej popularności krótkoterminowych projektów skierowanych do młodzieży, takich jak np. programy wymiany studenckiej.

Poza ogólną oceną efektywności funduszy europejskich, interesowały nas też bardziej szczegółowe oceny różnych aspektów ich funkcjonowania w Polsce. Pytaliśmy zarówno o przeznaczenie środków, jak i sposób ich dystrybucji.

Zdecydowana większość badanych uważa, że wpływ unijnych pieniędzy jest dla Polski korzystny. Pobudzają one gospodarkę – jest o tym przekonanych więcej niż czterech na pięciu badanych (84%). Trzy czwarte respondentów (74%) wskazuje, że wiele osób zawdzięcza pracę funduszom europejskim, a prawie dziewięciu na dziesięciu (87%) twierdzi, że umożliwiają one korzystne zmiany, których nie bylibyśmy w stanie sfinansować sami. Nieco mniej uważa, że dotowane są inwestycje najbardziej potrzebne dla kraju (tak twierdzi 62% badanych) i ich miejscowości (59%). Relatywnie najmniej przekonani są o tym ludzie młodzi, dwudziesto-trzydziestolatkowie. Wśród osób w wieku 18–34 jedynie połowa (a więc o dziesięć punktów procentowych mniej niż wśród ogółu badanych) jest przekonana, że w skali kraju finansowane są najbardziej potrzebne działania. Z odpowiedzi wyłania się więc obraz funduszy europejskich, które wydawane są na rzeczy pożyteczne, chociaż niekoniecznie najbardziej potrzebne.

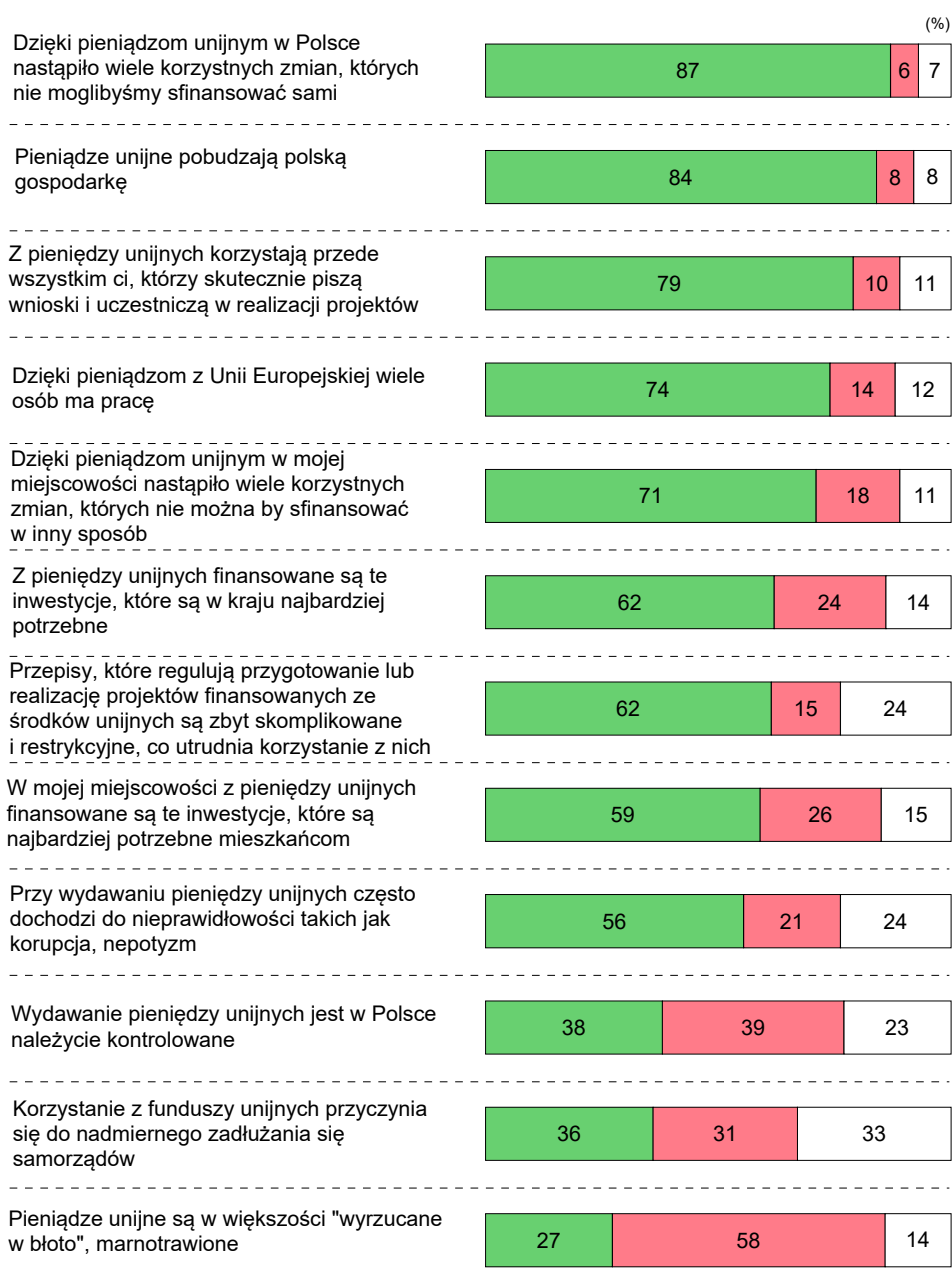
Największe wątpliwości dotyczą nieprawidłowości administracyjnych przy przydzielaniu środków. Ponad połowa badanych (56%) obawia się, że przy dystrybuowaniu pieniędzy unijnych często dochodzi do korupcji czy nepotyzmu. Więcej niż jedna trzecia (38%) uznaje też, że wydawanie środków europejskich nie jest należycie kontrolowane. Osobną kwestią jest skomplikowanie przepisów: większość respondentów (62%) uważa je za zbyt restrykcyjne. Czterech na pięciu (79%) twierdzi, że korzyści z unijnych pieniędzy czerpią przede wszystkim osoby bezpośrednio zaangażowane w pisanie wniosków i realizację projektów. Najwięcej trudności sprawiało respondentom pytanie o nadmierne zadłużanie się samorządów spowodowane koniecznością wniesienia wkładu własnego do inwestycji finansowanych z funduszy europejskich. Aż jedna trzecia badanych nie potrafi zająć stanowiska w tej kwestii, a pozostali dzielą się prawie po równo pomiędzy twierdzących, że może to stanowić problem (36%) i niezgadających się z tym stwierdzeniem (31%).

Trzeba jednak zauważyć, że także w przypadku innych pytań dotyczących praktycznej strony dystrybucji funduszy istotna grupa badanych (od 7% do 24%) deklaruje

niezdecydowanie. Nie może to zaskakiwać, jeśli weźmie się pod uwagę, jak niewielka część spośród nich rzeczywiście miała do czynienia z procedurami rozdysponowywania środków unijnych.

CBOS

RYS. 6. NA ILE ZGADZA SIĘ PAN(I) LUB NIE ZGADZA Z PRZEDSTAWIONYM STWIERDZENIEM:

■ Zgadzam się ■ Nie zgadzam się □ Trudno powiedzieć

Tabela 7

	Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza z przedstawionym stwierdzeniem:				
	Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Dzięki pieniądзом unijnym w Polsce nastąpiło wiele korzystnych zmian, których nie moglibyśmy sfinansować sami	37	50	5	1	7
Pieniądże unijne pobudzają polską gospodarkę	30	54	6	2	8
Z pieniędzy unijnych korzystają przede wszystkim ci, którzy skutecznie piszą wnioski i uczestniczą w realizacji projektów	31	48	9	1	11
Dzięki pieniądзом z Unii Europejskiej wiele osób ma pracę	19	55	12	2	12
Dzięki pieniądзом unijnym w mojej miejscowości nastąpiło wiele korzystnych zmian, których nie można by sfinansować w inny sposób	25	46	14	4	11
Z pieniędzy unijnych finansowane są te inwestycje, które są w kraju najbardziej potrzebne	11	51	21	3	14
Przepisy, które regulują przygotowanie lub realizację projektów finansowanych ze środków unijnych są zbyt skomplikowane i restrykcyjne, co utrudnia korzystanie z nich	21	41	13	2	24
W mojej miejscowości z pieniędzy unijnych finansowane są te inwestycje, które są najbardziej potrzebne mieszkańcom	13	46	21	5	15
Przy wydawaniu pieniędzy unijnych często dochodzi do nieprawidłowości takich jak korupcja, nepotyzm	17	39	18	3	24
Wydawanie pieniędzy unijnych jest w Polsce należycie kontrolowane	6	32	33	6	23
Korzystanie z funduszy unijnych przyczynia się do nadmiernego zadłużania się samorządów	7	29	27	4	33
Pieniądże unijne są w większości „wyrzucane w błoto”, marnotrawione	5	22	44	14	14

Analiza czynnikowa⁵ pozwoliła wyodrębnić trzy podstawowe wymiary oceny spośród stwierdzeń, o które pytaliśmy badanych⁶. Pierwszy, najistotniejszy, opisuje pozytywne efekty związane z funkcjonowaniem unijnej pomocy: to przekonanie, że pieniądze wydawane są na rzeczywiście potrzebne inwestycje, które nie mogłyby być sfinansowane bez dotacji, oraz że pobudzają one polską gospodarkę i przyczyniają się do tworzenia miejsc pracy. Drugi wymiar dotyczy praktyki administracyjnej: niewystarczającej kontroli nad wydawaniem środków, nieprawidłowości takich jak korupcja, nepotyzm czy zadłużanie się samorządów. Trzecia grupa stwierdzeń odnosi się do ograniczeń zasięgu pomocy unijnej: skomplikowania przepisów, które utrudnia korzystanie z funduszy, i przekonania, że beneficjentami pieniędzy europejskich są głównie ci, którzy korzystają z nich bezpośrednio.

Tabela 8

	Czynnik I – efekty pomocy unijnej	Czynnik II – praktyka administracyjna	Czynnik III – zasięg pomocy unijnej
Dzięki pieniądзом z Unii Europejskiej wiele osób ma pracę	0,740	0,022	0,026
Dzięki pieniądзом unijnym w Polsce nastąpiło wiele korzystnych zmian, których nie moglibyśmy sfinansować sami	0,695	-0,009	-0,233
Pieniądże unijne pobudzają polską gospodarkę	0,618	-0,187	0,085
Z pieniędzy unijnych finansowane są te inwestycje, które są w kraju najbardziej potrzebne	0,561	-0,375	0,070
Przy wydawaniu pieniędzy unijnych często dochodzi do nieprawidłowości takich jak korupcja, nepotyzm	-0,058	0,791	-0,099
Korzystanie z funduszy unijnych przyczynia się do nadmiernego zadłużania się samorządów	-0,088	0,650	0,211
Wydawanie pieniędzy unijnych jest w Polsce należycie kontrolowane	0,329	-0,556	0,258
Z pieniędzy unijnych korzystają przede wszystkim ci, którzy skutecznie piszą wnioski i uczestniczą w realizacji projektów	-0,046	-0,148	0,767
Przepisy, które regulują przygotowanie lub realizację projektów finansowanych ze środków unijnych są zbyt skomplikowane i restrykcyjne, co utrudnia korzystanie z nich	0,037	0,489	0,606
Procent wyjaśnianej wariancji	27	14	12

⁵ Przeprowadzono analizę czynnikową z użyciem rotacji varimax.

⁶ Odpowiedzi przedstawione w tabeli 7 zostały zrekodowane na zmienne binarne, w których odpowiedzi „Zgadzam się” i „Raczej się zgadzam” oznaczają 1, a „Raczej się nie zgadzam” i „Zdecydowanie się nie zgadzam” – 0. Pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”. Dla większej przejrzystości modelu z analizy usunięto niektóre zmienne.

Analiza regresji⁷ potwierdza, że na ogólną ocenę wykorzystywania funduszy unijnych w największym stopniu wpływa czynnik I, dotyczący efektów pomocy unijnej (współczynnik standaryzowany Beta na poziomie 0,330) oraz czynnik II, związany z praktyką administracyjną (Beta -0,327). Czynnik III, kwestia zasięgu pomocy unijnej, nie ma istotnego wpływu na ogólną ocenę.

Chociaż znaczna część badanych wyraża wątpliwości związane z praktyką administracyjną, nie zmienia to ogólnej, wysokiej oceny wykorzystywania środków unijnych. Nawet ewentualna korupcja czy brak należytej kontroli nie powodują, że unijne fundusze uważane są za „wyrzucane w błoto”.

JAKIE ZMIANY ZAUWAŻAJĄ POLACY?

Według danych udostępnianych przez Ministerstwo Rozwoju, w latach 2007–2013 na realizację Narodowej Strategii Spójności przeznaczono ok. 287 mld złotych⁸. Te środki są już w całości zakontraktowane, a wiele inwestycji zostało ukończonych. Efekty unijnej pomocy udzielonej w ramach tej perspektywy finansowej są już widoczne. Które z nich zauważają Polacy? Gdzie trafiają, według badanych, pieniądze europejskie?

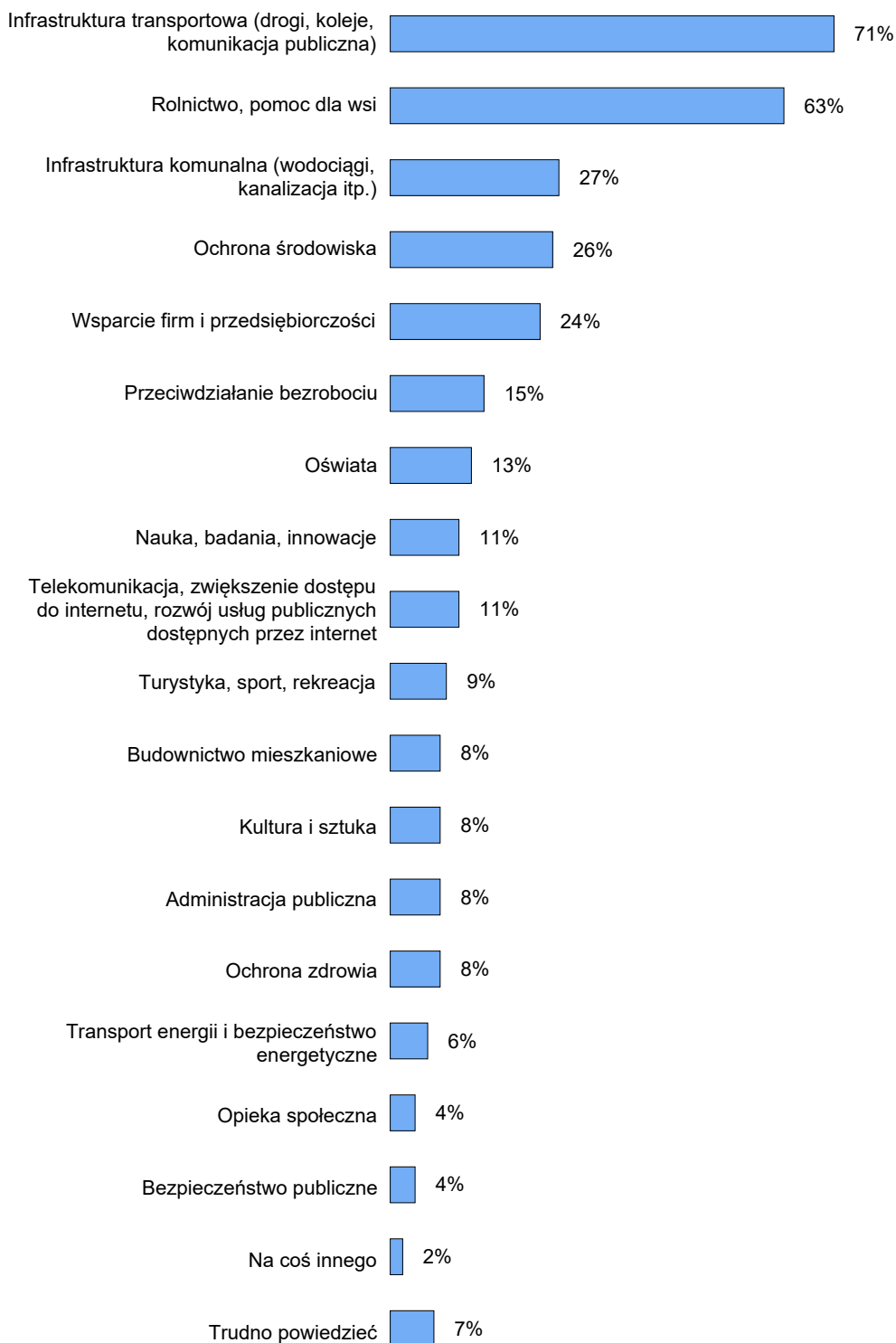
Respondenci wskazują przede wszystkim na inwestycje w infrastrukturę transportową (71%) oraz rolnictwo i pomoc dla wsi (63%). Inne odpowiedzi wybiera zdecydowanie mniej osób. Mniej więcej jedna czwarta badanych zauważa dofinansowanie projektów z dziedziny infrastruktury komunalnej (27%) i ochrony środowiska (26%) oraz wsparcia dla firm i przedsiębiorców (24%). Jeszcze mniej wymienia przeciwdziałanie bezrobociu (15%), inwestycje w oświatę (13%), naukę i innowacyjność (11%) oraz telekomunikację, zwiększenie dostępu do internetu (11%). Każdą z pozostałych odpowiedzi wskazało mniej niż 10% respondentów.

Relatywnie częściej badani mówią o inwestycjach, które w zauważalny sposób zmieniają krajobraz Polski. Rozwój sieci drogowej, modernizacja wsi czy ochrona środowiska to przedsięwzięcia, których efekty są widoczne dla wszystkich. Zapewne przyczyniają się do tego także tablice informacyjne, jednoznacznie wskazujące, że konkretne inwestycje wykorzystują środki unijne. Rzadziej zauważane są zmiany w obszarach, w których wyniki są mniej namacalne, jak innowacyjność czy inwestycje w kapitał ludzki (w tym np. przeciwdziałanie bezrobociu).

⁷ Przeprowadzono analizę regresji liniowej metodą stepwise.

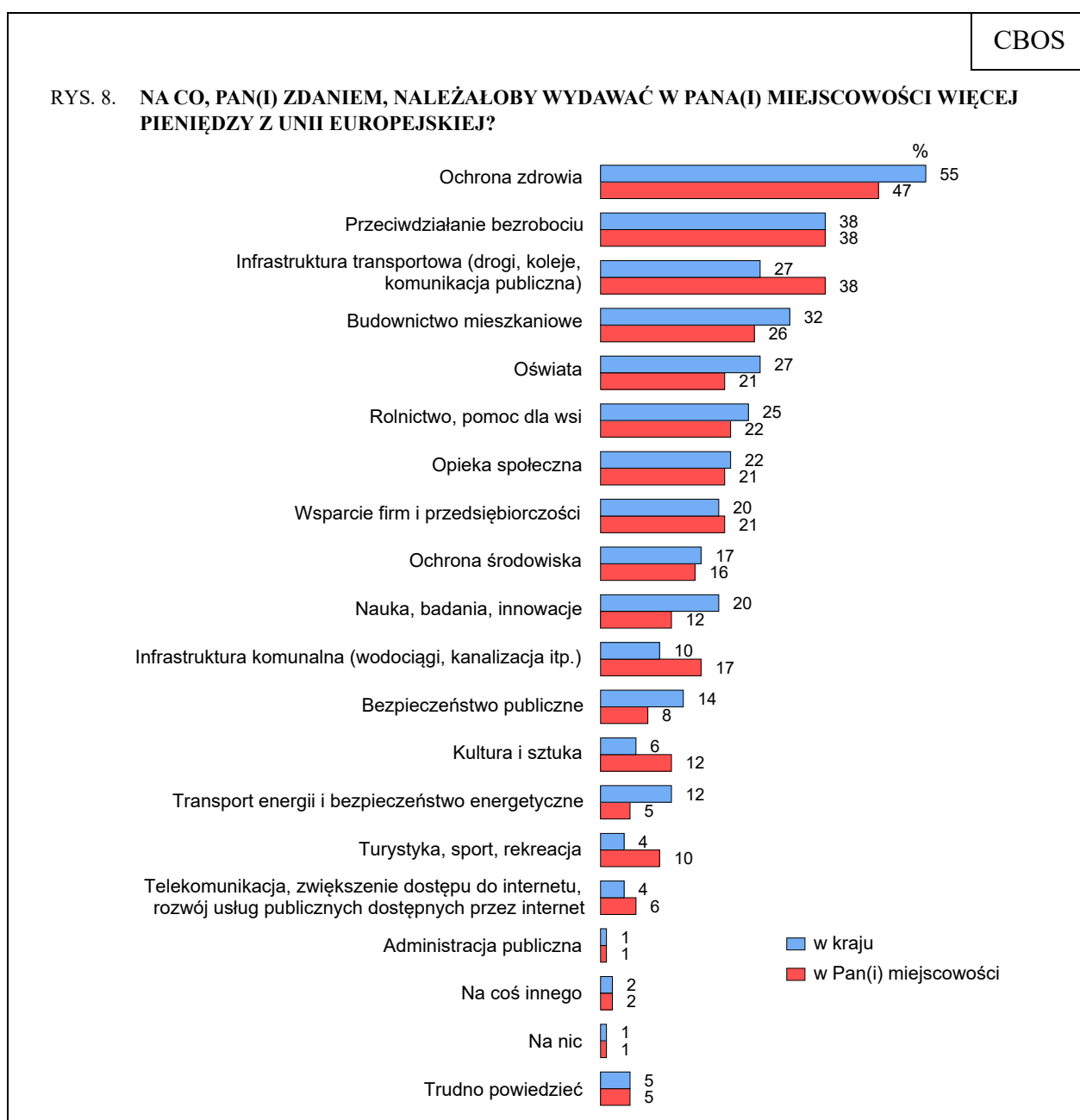
⁸ „Wykorzystanie środków UE w ramach Narodowej Strategii Spójności 2007–2013”, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, styczeń 2015.

RYS. 7. JAK PAN(I) SĄDZI NA PODSTAWIE SWOICH DOŚWIADCZEŃ I OBSERWACJI, NA CO W GŁÓWNEJ MIERZE PRZEZNACZANE BYŁY DOTYCHCZAS PIENIĄDZE Z UNII EUROPEJSKIEJ?

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź (maksymalnie cztery)

Zapytaliśmy badanych, jakie działania są, ich zdaniem, dofinansowane w niewystarczającym stopniu. Najczęściej wskazywana była ochrona zdrowia, szczególnie w skali kraju (55%). Prawie dwóch na pięciu (38%) respondentów uważa też, że niedostateczne środki przeznaczane są na przeciwdziałanie bezrobociu. Zaskakiwać może wysoka pozycja inwestycji transportowych, które w największym stopniu skorzystały z unijnej pomocy. Warto jednak zauważyć, że są to przede wszystkim ambitne projekty krajowe, a przekonanie o niewystarczających dotacjach dotyczy głównie infrastruktury lokalnej (38%). Znaczna część badanych życzyłaby sobie, by z europejskich funduszy w większym stopniu wspierano budownictwo mieszkaniowe, oświatę, a także przedsiębiorczość.

Analiza rozkładu odpowiedzi w grupach społeczno-demograficznych pozwala wytłumaczyć wcześniejsze spostrzeżenie, że młodszy badani są mniej przekonani o właściwym wydatkowaniu unijnych pieniędzy. Prawie połowa spośród nich (ok. 44%) uważa, że większe nakłady powinny być przeznaczone na przeciwdziałanie bezrobociu. Jednocześnie relatywnie najrzadziej twierdzą, że należałoby zwiększyć pomoc dla wsi i inwestycje transportowe. Cele, na które przeznaczane są największe fundusze, są dla młodych ludzi mniej istotne, niż dla badanych z innych grup wiekowych. Jednocześnie widzą oni niewystarczające wsparcie w obszarach, które bezpośrednio ich dotyczą – są grupą, która w najmniejszym stopniu odczuwa, że dystrybucja unijnych pieniędzy odpowiada ich potrzebom.

Zdecydowana większość Polaków zauważa i docenia zmiany, które zaszły od 2004 roku w ich otoczeniu. Niemal powszechnie dostrzegana jest poprawa sytuacji w regionie lub województwie – jest o tym przekonanych 87% badanych. Nieco mniej, ale także więcej niż czterech na pięciu respondentów (82%) podobnie ocenia przeobrażenia własnej miejscowości. W tym przypadku pojawiają się też jednak osoby, które twierdzą, że sytuacja pozostaje bez zmian (sądzi tak 13% badanych). To przede wszystkim mieszkańcy wsi (21%), osoby z niskim poziomem wykształcenia (23%), robotnicy wykwalifikowani (22%), bezrobotni (19%), respondenci z gospodarstw domowych o najmniejszych dochodach *per capita* i określający własne warunki materialne jako złe (22%). Co rozumiały, te osoby są też częściej niż inni przeciwnikami członkostwa Polski w UE.

Tabela 9

Czy Pana(i) zdaniem od czasu wejścia Polski do Unii Europejskiej, czyli od 2004 roku,	zmieniło się na lepsze	zmieniło się na gorsze	praktycznie nic się nie zmieniło	Trudno powiedzieć
	w procentach			
– w miejscowości, w której Pan(i) mieszka	82	3	13	3
– w regionie, województwie, w którym Pan(i) mieszka	87	2	4	7

Nie widać istotnego zróżnicowania odpowiedzi w zależności od regionu, z którego pochodzą badani. Przekonanie, że od 2004 roku nastąpiły korzystne zmiany, jest powszechne w całej Polsce. Najmniej pewni tego są mieszkańcy Polski południowo-zachodniej (województwa dolnośląskie i opolskie), najbardziej – badani żyjący w Polsce centralnej (województwa mazowieckie i łódzkie), jednak różnice między nimi są niewielkie (maksymalnie siedem punktów procentowych).

Tabela 10

Region	Czy Pana(i) zdaniem od czasu wejścia Polski do Unii Europejskiej, czyli od 2004 roku, w regionie, województwie, w którym Pan(i) mieszka:			
	zmieniło się na lepsze	zmieniło się na gorsze	praktycznie nie się nie zmieniło	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Centralny	90	3	0	6
Południowy	89	0	6	5
Wschodni	86	5	5	4
Północno-zachodni	86	2	3	9
Południowo-zachodni	83	3	2	12
Północny	86	2	5	7

Czy jednak te korzystne zmiany służą głównemu celowi europejskiej polityki regionalnej – zmniejszaniu dysproporcji warunków życia między regionami wchodzącymi w skład Unii Europejskiej? Czy Polacy zauważają oddziaływanie środków unijnych w tym wymiarze? Pytaliśmy badanych, czy, ich zdaniem, pieniądze z Unii Europejskiej przyczyniły się do zmniejszenia różnic między biedniejszymi i bogatszymi regionami naszego kraju, pomiędzy miastem a wsią, a także pomiędzy Polską a innymi państwami.

Tabela 11

Czy Pana(i) zdaniem pieniądze z Unii Europejskiej przyczyniły się do zmniejszenia czy też zwiększenia różnic w poziomie rozwoju:	Do zmniejszenia	Do zwiększenia	Nie miały istotnego znaczenia	Trudno powiedzieć
	w procentach			
– między biedniejszymi a bogatszymi regionami Polski	41	18	26	15
– między miastem a wsią	50	15	22	13
– między Polską a innymi krajami UE	54	11	19	16

We wszystkich przypadkach najwięcej zwolenników zyskuje teza, że różnice się zmniejszyły. Głównymi czynnikami społeczno-demograficznymi wpływającymi na tę opinię są: ocena własnej sytuacji materialnej, wykształcenie oraz miejsce zamieszkania. Wyróżniają się szczególnie mieszkańcy największych miast i badani z wyższym wykształceniem, którzy zdecydowanie częściej niż inni są przekonani, że polityka spójności przynosi efekty (zob. tablice aneksowe). Podczas gdy 61% mieszkańców największych miast uważa, że różnice między miastem a wsią się zmniejszają, podobnego zdania jest tylko 46% mieszkańców wsi.

Najczęściej zauważane są zmiany na najwyższym, międzynarodowym poziomie. Także w przypadku odpowiedzi na inne pytania można stwierdzić, że oddziaływanie unijnej pomocy bardziej widoczne jest w szerszej skali. Dla Polaków dofinansowanie z UE to przede wszystkim największe inwestycje, przekształcające cały kraj.

Polacy wciąż są przekonani, że członkostwo w Unii Europejskiej jest dla naszego kraju korzystne. Uważają też, że od 2004 roku pozytywne zmiany nastąpiły zarówno w skali kraju, jak i na poziomie lokalnym.

Zdecydowana większość (70%) respondentów dobrze ocenia wykorzystywanie środków unijnych przez Polskę. Na tę opinię wpływa przede wszystkim przekonanie o dobrych efektach dofinansowania: umożliwiają one istotne inwestycje, które bez nich nie zostałyby zrealizowane, pobudzają gospodarkę i przyczyniają się do powstawania miejsc pracy. Ewentualne problemy związane z administracyjną obsługą funduszy europejskich – ryzyko korupcji czy skomplikowanie przepisów – są dla badanych mniej istotne i nie zmieniają ogólnej, wysokiej oceny efektów unijnej pomocy.

W społecznym odbiorze inwestycje finansowane z pieniędzy europejskich to przede wszystkim projekty prowadzone w dużej, krajowej skali. Zauważane są głównie te działania, które w widoczny sposób przeobrażają Polskę, głównie sztandarowe inwestycje w infrastrukturę transportową. Badani rzadziej dostrzegają projekty w skali lokalnej i te, których efekty są mniej namacalne. O zmianach będących skutkiem wykorzystania unijnej pomocy myśli się więc przede wszystkim w perspektywie kraju, a w mniejszym stopniu – regionu czy miejscowości.

Chociaż większość badanych (62%) uważa, że w Polsce z pieniędzy europejskich finansowane są najbardziej potrzebne inwestycje, respondenci wskazują też obszary, w których potrzebna byłaby większa pomoc. To przede wszystkim ochrona zdrowia, przeciwdziałanie bezrobociu, budownictwo mieszkaniowe i infrastruktura transportowa na poziomie lokalnym. Jest to zapewne nie tyle chęć przekierowania pieniędzy pochodzących konkretnie z Unii Europejskiej, ile raczej wskazanie obszarów, w których przydałoby się większe finansowanie, niezależnie od jego źródła.

Opracował

Antoni GŁOWACKI

A N E K S

Tabela 1

		Czy osobiście popiera Pan(i) członkostwo Polski w Unii Europejskiej, czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?			Liczba osób
		Popieram	Jestem temu przeciwny(a)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		84	10	6	937
Płeć	Mężczyźni	83	13	4	441
	Kobiety	85	8	7	496
Wiek	18–24 lata	82	14	4	73
	25–34	82	11	6	182
	35–44	87	10	3	176
	45–54	82	12	5	141
	55–64	86	9	5	169
	65 lat i więcej	84	7	9	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	82	11	6	373
	Miasto do 19 999	81	7	12	127
	20 000 – 99 999	86	11	3	191
	100 000 – 499 999	86	10	4	149
	500 000 i więcej mieszk.	90	8	1	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	79	11	9	186
	Zasadnicze zawodowe	79	13	9	229
	Średnie	86	9	4	287
	Wyższe	92	7	1	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	87	11	1	105
	Średni personel, technicy	88	4	8	33
	Pracownicy adm.-biurowi	90	5	5	56
	Pracownicy usług	90	7	3	63
	Robotnicy wykwalifikowani	85	9	6	102
	Robotnicy niewykwalifik.	79	21		37
	Rolnicy	63	31	6	51
	Pracujący na własny rach.	90	8	2	46
	Bezrobotni	92	8		37
	Emeryci	85	8	7	218
	Renciści	75	9	15	58
	Uczniowie i studenci	92	5	2	41
	Gospodynie domowe i inni	78	12	10	91
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	84	10	6
spółce właścicieli prywatnych i państwa		92	8		83
sekt. pryw. poza rolnict.		88	8	3	242
prywatnym gosp. rolnym		63	32	5	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	71	21	8	105
	Od 650 zł do 999 zł	82	10	8	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	84	11	5	175
	Od 1400 zł do 1999 zł	91	4	5	139
	2000 zł i więcej	93	4	3	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	72	17	11	83
	Średnie	82	10	8	369
	Dobre	88	9	3	485
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	77	13	9	60
	Raz w tygodniu	86	8	5	440
	1–2 razy w miesiącu	82	12	6	146
	Kilka razy w roku	84	12	4	199
	W ogóle nie uczestniczy	85	9	6	77
Poglądy polityczne	Lewica	94	5	1	136
	Centrum	87	8	5	248
	Prawica	81	14	5	287
	Trudno powiedzieć	81	10	9	257

Tabela 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, Polska:				Liczba osób
		więcej pieniędzy wpłaca do unijnej kasy, niż z niej otrzymuje	tyle samo pieniędzy wpłaca do unijnej kasy, ile z niej otrzymuje	więcej pieniędzy otrzymuje z unijnej kasy, niż do niej wpłaca	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		12	9	51	28	935
Płeć	Mężczyźni	13	9	53	24	441
	Kobiety	10	9	50	31	494
Wiek	18–24 lata	13	9	55	23	73
	25–34	13	9	55	23	181
	35–44	14	9	53	25	175
	45–54	13	11	53	23	141
	55–64	6	11	51	32	169
	65 lat i więcej	11	6	45	38	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	14	10	47	30	372
	Miasto do 19 999	13	6	52	29	126
	20 000 – 99 999	10	9	54	27	191
	100 000 – 499 999	13	8	52	27	149
	500 000 i więcej mieszk.	4	12	62	22	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	12	8	36	45	186
	Zasadnicze zawodowe	17	9	44	31	229
	Średnie	11	10	50	29	285
	Wyższe	8	10	72	11	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	8	13	70	8	105
	Średni personel, technicy	22	10	50	18	33
	Pracownicy adm.-biurowi	6	14	58	22	56
	Pracownicy usług	11	5	51	34	63
	Robotnicy wykwalifikowani	12	10	44	34	102
	Robotnicy niewykwalifik.	7	17	56	21	37
	Rolnicy	33	6	30	30	51
	Pracujący na własny rach.	9	4	71	16	46
	Bezrobotni	8		73	19	37
	Emeryci	10	7	46	37	218
	Renciści	6	12	36	46	58
	Uczniowie i studenci	2	6	64	28	41
	Gospodynie domowe i inni	20	11	43	26	90
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	8	15	57	20	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	12	6	63	19	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	11	10	56	24	242
	prywatnym gosp. rolnym	31	6	33	29	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	23	12	33	32	105
	Od 650 zł do 999 zł	14	7	49	29	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	8	10	53	28	175
	Od 1400 zł do 1999 zł	9	10	57	24	139
	2000 zł i więcej	7	13	66	14	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	13	10	41	36	83
	Średnie	12	8	48	32	368
	Dobre	11	10	56	23	484
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	17	8	36	38	60
	Raz w tygodniu	12	10	47	30	440
	1–2 razy w miesiącu	8	10	50	32	146
	Kilka razy w roku	11	8	61	20	199
	W ogóle nie uczestniczy	11	6	63	20	77
Poglądy polityczne	Lewica	5	7	74	14	136
	Centrum	11	8	61	20	248
	Prawica	14	12	44	30	287
	Trudno powiedzieć	12	8	39	41	256

Tabela 3

		Czy, Pana(i) zdaniem, dla rozwoju Polski ważniejsze jest:			Liczba osób
		pozyskiwanie pieniędzy z budżetu UE w ramach różnego rodzaju funduszy i dopłat	uczestnictwo we wspólnym rynku gospodarczym, który zapewnia swobodę inwestowania, handlu, świadczenia usług i podejmowania pracy na terenie całej UE	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		16	72	12	936
Płeć	Meżczyźni	15	75	10	441
	Kobiety	17	70	14	495
Wiek	18–24 lata	16	75	9	73
	25–34	18	72	10	182
	35–44	12	80	8	176
	45–54	12	77	11	141
	55–64	16	73	11	168
	65 lat i więcej	19	61	20	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	18	67	15	373
	Miasto do 19 999	13	77	10	127
	20 000 – 99 999	16	70	14	190
	100 000 – 499 999	10	82	8	149
	500 000 i więcej mieszk.	17	76	6	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	15	62	23	186
	Zasadnicze zawodowe	18	69	13	229
	Średnie	17	72	11	286
	Wyższe	12	84	4	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	13	83	4	105
	Średni personel, technicy	4	77	19	33
	Pracownicy adm.-biurowi	6	85	9	56
	Pracownicy usług	19	71	10	63
	Robotnicy wykwalifikowani	16	69	15	102
	Robotnicy niewykwalifik.	12	83	5	37
	Rolnicy	26	58	16	51
	Pracujący na własny rach.	15	83	2	45
	Bezrobotni	9	82	9	37
	Emeryci	20	64	16	218
	Renciści	19	56	25	58
	Uczniowie i studenci	15	77	8	41
Gospodynie domowe i inni	13	79	8	91	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	13	77	10	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	6	78	16	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	15	79	6	241
	prywatnym gosp. rolnym	28	57	15	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	11	75	14	105
	Od 650 zł do 999 zł	19	74	8	141
	Od 1000 zł do 1399 zł	14	77	9	175
	Od 1400 zł do 1999 zł	17	73	10	139
	2000 zł i więcej	11	82	7	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	21	62	16	83
	Średnie	15	72	13	368
	Dobre	15	75	10	485
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	16	68	17	60
	Raz w tygodniu	17	71	12	439
	1–2 razy w miesiącu	18	70	12	146
	Kilka razy w roku	14	76	10	199
	W ogóle nie uczestniczy	10	83	7	77
Poglądy polityczne	Lewica	15	79	7	136
	Centrum	18	75	7	248
	Prawica	17	73	10	287
	Trudno powiedzieć	12	68	20	257

Tabela 4

		Jak dotychczas, Pana(i) zdaniem, Polska radzi sobie z wykorzystywaniem funduszy unijnych?			Liczba osób
		Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		70	20	10	934
Płeć	Mężczyźni	70	22	7	441
	Kobiety	70	17	12	493
Wiek	18-24 lata	68	18	14	73
	25-34	74	19	7	181
	35-44	75	16	9	175
	45-54	67	25	9	141
	55-64	69	21	10	168
	65 lat i więcej	68	20	13	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	65	23	12	372
	Miasto do 19 999	69	17	14	126
	20 000 – 99 999	72	19	9	190
	100 000 – 499 999	80	15	5	149
	500 000 i więcej mieszk.	76	17	7	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	62	22	16	186
	Zasadnicze zawodowe	61	23	15	229
	Średnie	73	21	6	284
	Wyższe	83	14	4	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	81	14	5	105
	Średni personel, technicy	71	27	2	33
	Pracownicy adm.-biurowi	78	15	7	56
	Pracownicy usług	77	18	6	63
	Robotnicy wykwalifikowani	76	16	8	102
	Robotnicy niewykwalifik.	42	42	16	37
	Rolnicy	64	26	10	51
	Pracujący na własny rach.	76	16	8	46
	Bezrobotni	71	15	13	37
	Emeryci	71	18	12	218
	Renciści	57	28	16	57
	Uczniowie i studenci	64	19	17	41
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	64	23	12	90
	inst. państw., publicznej	75	19	6	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	82	13	6	83
	sekt. prywat. poza rolnict.	72	20	8	242
	prywatnym gosp. rolnym	61	29	10	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	62	25	13	105
	Od 650 zł do 999 zł	69	18	13	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	70	23	7	174
	Od 1400 zł do 1999 zł	77	19	3	139
	2000 zł i więcej	77	18	5	146
Ocena własnych war. mater.	Źłe	49	45	7	83
	Średnie	63	24	14	368
	Dobre	80	13	8	484
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	62	21	17	59
	Raz w tygodniu	74	17	9	440
	1-2 razy w miesiącu	65	25	11	146
	Kilka razy w roku	68	24	8	199
	W ogóle nie uczestniczy	75	15	10	77
Poglądy polityczne	Lewica	84	14	2	136
	Centrum	73	20	8	248
	Prawica	71	19	10	287
	Trudno powiedzieć	61	23	16	255

Tabela 5

		Czy Pan(i) osobiście kiedykolwiek korzystał(a) lub korzysta obecnie z pieniędzy unijnych, np. otrzymywał(a) lub otrzymuje dopłaty, dotacje z Unii Europejskiej, brał(a) lub bierze udział w projektach unijnych?					Liczba osób
		Tak, ale w przeszłości	Tak, obecnie	Nie, nigdy	Trudno powiedzieć	Odmowa odpowiedzi	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		8	9	82	1	0	937
Płeć	Mężczyźni	7	9	83	1	0	441
	Kobiety	8	9	82	1	0	496
Wiek	18–24 lata	14	4	79	3		73
	25–34	7	9	83	1		182
	35–44	7	11	81		0	176
	45–54	9	19	71	1		141
	55–64	10	8	82	0		169
	65 lat i więcej	5	2	92	0	0	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	9	18	73	0		373
	Miasto do 19 999	4	7	89		1	127
	20 000 – 99 999	6	4	88	2		191
	100 000 – 499 999	9	2	89			149
	500 000 i więcej mieszk.	8	1	89	2	1	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	8	5	87	1		186
	Zasadnicze zawodowe	5	13	81	1		229
	Średnie	6	10	83	0	0	287
	Wyższe	13	7	79	1		235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	18	4	76	2		105
	Średni personel, technicy	3	8	88			33
	Pracownicy adm.-biurowi	4	8	88			56
	Pracownicy usług	12	5	83			63
	Robotnicy wykwalifikowani	1	3	94	2		102
	Robotnicy niewykwalifik.	2	3	96			37
	Rolnicy	8	76	16			51
	Pracujący na własny rach.	3	22	75			46
	Bezrobotni	6	4	90			37
	Emeryci	6	3	91	0	0	218
	Renciści	11	9	80			58
	Uczniowie i studenci	27	2	67	4		41
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	4	4	90	1	1	91
	inst. państw., publicznej	11	9	78	2		119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	7	1	92			83
	sekt. pryw. poza rolnict.	6	7	86	1		242
	prywatnym gosp. rolnym	9	73	19			53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	13	16	71			105
	Od 650 zł do 999 zł	7	12	79	1		142
	Od 1000 zł do 1399 zł	8	4	87	2		175
	Od 1400 zł do 1999 zł	5	9	86			139
	2000 zł i więcej	7	5	86	2		146
Ocena własnych war. mater.	Złe	6	10	84			83
	Średnie	6	10	84	1	0	369
	Dobre	10	8	81	1	0	485
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	8	6	83	3		60
	Raz w tygodniu	8	12	79	1		440
	1–2 razy w miesiącu	4	12	83	1		146
	Kilka razy w roku	9	6	84	0		199
	W ogóle nie uczestniczy	6		94			77
Poglądy polityczne	Lewica	11	7	81		0	136
	Centrum	8	7	85	0		248
	Prawica	7	14	78	1		287
	Trudno powiedzieć	7	7	85	1	0	257

Tabela 6

		Czy, Pana(i) zdaniem, pieniądze z Unii Europejskiej przyczyniły się do zmniejszenia czy też do zwiększenia różnic w poziomie rozwoju między biedniejszymi a bogatszymi regionami Polski?				Liczba osób
		Do zmniejszenia	Do zwiększenia	Nie miały istotnego znaczenia	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		41	18	26	15	935
Płeć	Mełczyźni	42	20	26	12	440
	Kobiety	40	17	26	17	495
Wiek	18–24 lata	39	15	35	12	72
	25–34	42	15	33	10	182
	35–44	43	17	25	15	175
	45–54	45	21	22	11	141
	55–64	42	26	19	13	169
	65 lat i więcej	36	15	24	26	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	41	20	24	14	372
	Miasto do 19 999	33	19	22	26	126
	20 000 – 99 999	38	17	28	17	191
	100 000 – 499 999	44	19	30	8	149
	500 000 i więcej mieszk.	52	12	25	11	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	27	20	25	27	186
	Zasadnicze zawodowe	40	19	26	15	229
	Średnie	42	21	25	13	285
	Wyższe	52	13	26	8	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	59	15	20	6	105
	Średni personel, technicy	50	17	22	11	33
	Pracownicy adm.-biurowi	40	13	39	9	56
	Pracownicy usług	38	10	34	18	63
	Robotnicy wykwalifikowani	51	18	15	16	101
	Robotnicy niewykwalifik.	29	26	35	10	37
	Rolnicy	35	33	19	13	51
	Pracujący na własny rach.	50	11	28	11	46
	Bezrobotni	34	21	32	13	37
	Emeryci	36	17	23	24	218
	Renciści	30	26	19	24	58
	Uczniowie i studenci	46	24	25	6	41
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	32	19	40	10	91
	inst. państw., publicznej	58	11	19	12	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	47	19	20	14	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	44	16	30	10	242
	prywatnym gosp. rolnym	33	34	20	12	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	33	28	25	15	105
	Od 650 zł do 999 zł	37	17	30	16	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	44	15	25	16	174
	Od 1400 zł do 1999 zł	48	15	24	13	139
	2000 zł i więcej	49	18	26	7	145
Ocena własnych war. mater.	Złe	30	24	32	15	83
	Średnie	37	19	25	18	369
	Dobre	46	17	25	13	483
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	31	23	28	17	60
	Raz w tygodniu	42	20	23	14	439
	1–2 razy w miesiącu	45	14	24	18	146
	Kilka razy w roku	37	19	30	13	199
	W ogóle nie uczestniczy	43	14	31	13	77
Poglądy polityczne	Lewica	49	15	28	8	135
	Centrum	47	17	26	9	248
	Prawica	39	21	26	13	287
	Trudno powiedzieć	33	18	24	25	256

Tabela 7

		Czy, Pana(i) zdaniem, pieniądze z Unii Europejskiej przyczyniły się do zmniejszenia czy też do zwiększenia różnic w poziomie rozwoju między miastem a wsią?				Liczba osób
		Do zmniejszenia	Do zwiększenia	Nie miały istotnego znaczenia	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		50	15	22	13	936
Płeć	Meżczyźni	51	17	20	11	441
	Kobiety	48	14	24	15	495
Wiek	18–24 lata	53	18	15	15	73
	25–34	50	21	20	8	182
	35–44	51	13	26	10	175
	45–54	53	13	22	12	141
	55–64	49	15	24	12	169
	65 lat i więcej	44	14	22	21	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	46	18	23	13	373
	Miasto do 19 999	51	14	14	20	126
	20 000 – 99 999	50	12	26	13	191
	100 000 – 499 999	48	16	25	10	149
	500 000 i więcej mieszk.	61	14	16	9	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	36	17	19	28	186
	Zasadnicze zawodowe	46	13	25	15	229
	Średnie	50	17	24	8	286
	Wyższe	62	14	18	6	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	65	15	16	3	105
	Średni personel, technicy	63	22	13	2	33
	Pracownicy adm.-biurowi	61	13	19	6	56
	Pracownicy usług	42	14	31	12	63
	Robotnicy wykwalifikowani	59	10	20	12	102
	Robotnicy niewykwalifik.	52	8	29	11	37
	Rolnicy	42	22	23	14	51
	Pracujący na własny rach.	55	9	22	14	46
	Bezrobotni	40	22	24	14	37
	Emeryci	45	13	24	19	218
	Renciści	36	22	14	28	58
	Uczniowie i studenci	58	16	20	6	41
Gospodynie domowe i inni	34	24	28	13	91	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	63	10	16	11	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	56	15	22	7	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	57	14	22	8	242
	prywatnym gosp. rolnym	40	21	26	13	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	48	20	23	10	105
	Od 650 zł do 999 zł	47	17	25	11	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	44	13	23	20	174
	Od 1400 zł do 1999 zł	51	10	24	15	139
	2000 zł i więcej	63	12	21	4	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	40	21	24	15	83
	Średnie	45	15	22	18	369
	Dobre	55	15	21	9	484
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	49	14	27	9	60
	Raz w tygodniu	49	14	23	14	440
	1–2 razy w miesiącu	51	15	17	17	146
	Kilka razy w roku	47	18	25	9	199
	W ogóle nie uczestniczy	57	17	20	6	77
Poglądy polityczne	Lewica	58	13	22	7	135
	Centrum	51	17	21	11	248
	Prawica	51	13	25	11	287
	Trudno powiedzieć	43	18	20	19	257

Tabela 8

		Czy, Pana(i) zdaniem, pieniądze z Unii Europejskiej przyczyniły się do zmniejszenia czy też do zwiększenia różnic w poziomie rozwoju między Polską a innymi krajami Unii Europejskiej?				Liczba osób
		Do zmniejszenia	Do zwiększenia	Nie miały istotnego znaczenia	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		54	11	19	16	936
Płeć	Mezcyżni	59	9	19	13	441
	Kobiety	51	12	19	18	495
Wiek	18–24 lata	54	7	21	17	73
	25–34	59	14	19	8	182
	35–44	56	11	17	16	175
	45–54	59	9	19	13	141
	55–64	61	11	15	13	169
	65 lat i więcej	40	10	23	27	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	50	12	21	17	373
	Miasto do 19 999	55	7	18	20	126
	20 000 – 99 999	55	11	15	19	191
	100 000 – 499 999	54	13	23	10	149
	500 000 i więcej mieszk.	71	6	14	8	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	33	11	21	35	186
	Zasadnicze zawodowe	51	11	22	15	229
	Średnie	57	12	19	12	286
	Wyższe	72	8	14	6	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	77	5	13	4	105
	Średni personel, technicy	60	16	16	8	33
	Pracownicy adm.-biurowi	67	9	14	9	56
	Pracownicy usług	44	28	16	12	63
	Robotnicy wykwalifikowani	58	8	18	16	102
	Robotnicy niewykwalifik.	57	2	24	17	37
	Rolnicy	51	11	26	12	51
	Pracujący na własny rach.	76	4	11	9	46
	Bezrobotni	47	19	21	14	37
	Emeryci	43	10	23	24	218
	Renciści	42	10	14	34	58
	Uczniowie i studenci	62	12	20	6	41
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	46	11	24	19	91
	inst. państw., publicznej	66	11	15	8	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	69	11	11	9	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	62	10	17	12	242
	prywatnym gosp. rolnym	50	10	28	11	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	54	11	25	10	105
	Od 650 zł do 999 zł	50	9	24	18	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	51	14	14	21	174
	Od 1400 zł do 1999 zł	52	12	23	13	139
	2000 zł i więcej	73	7	11	9	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	45	9	29	17	83
	Średnie	49	11	19	20	369
	Dobre	60	11	17	12	484
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	43	16	25	16	60
	Raz w tygodniu	53	12	19	16	440
	1–2 razy w miesiącu	56	8	21	15	146
	Kilka razy w roku	55	10	18	18	199
	W ogóle nie uczestniczy	67	7	17	9	77
Poglądy polityczne	Lewica	64	7	18	11	135
	Centrum	60	11	17	12	248
	Prawica	56	12	21	11	287
	Trudno powiedzieć	43	11	19	26	257

Tabela 9

		Czy, Pana(i) zdaniem, od czasu wejścia Polski do Unii Europejskiej, czyli od 2004 roku, w miejscowości, w której Pan(i) mieszka:				Liczba osób
		zmieniło się na lepsze	zmieniło się na gorsze	praktycznie nic się nie zmieniło	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		82	3	13	3	936
Płeć	Mężczyźni	82	4	11	3	441
	Kobiety	81	2	14	2	495
Wiek	18-24 lata	79	3	14	4	73
	25-34	81	3	14	2	182
	35-44	88	1	9	2	175
	45-54	85	1	14	1	141
	55-64	84	5	9	2	169
	65 lat i więcej	75	4	17	4	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	74	3	21	1	373
	Miasto do 19 999	84	3	7	6	126
	20 000 – 99 999	83	5	8	4	191
	100 000 – 499 999	89	1	10	1	149
	500 000 i więcej mieszk.	94		1	5	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	69	2	23	7	186
	Zasadnicze zawodowe	78	2	17	2	229
	Średnie	85	5	9	1	286
	Wyższe	93	2	4	1	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	93	3	1	3	105
	Średni personel, technicy	97	2	1		33
	Pracownicy adm.-biurowi	82	1	16	1	56
	Pracownicy usług	83		17		63
	Robotnicy wykwalifikowani	90		10		102
	Robotnicy niewykwalifik.	67	10	22	2	37
	Rolnicy	83	8	9		51
	Pracujący na własny rach.	96	2	2		46
	Bezrobotni	79		19	2	37
	Emeryci	78	3	16	3	218
	Renciści	73	2	12	12	58
	Uczniowie i studenci	76	6	10	8	41
	Gospodynie domowe i inni	71	4	22	3	91
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	87	2	11		119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	89	4	3	3	83
	sekt. prywat. poza rolnict.	89	1	10	1	242
	prywatnym gosp. rolnym	82	8	10		53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	73	2	21	3	105
	Od 650 zł do 999 zł	83	2	15	0	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	84	3	11	3	175
	Od 1400 zł do 1999 zł	90	1	9	1	139
	2000 zł i więcej	91	3	5	1	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	70	4	22	4	83
	Średnie	78	2	15	4	369
	Dobre	87	3	9	1	484
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	80	4	12	4	60
	Raz w tygodniu	82	3	13	2	440
	1-2 razy w miesiącu	82	4	12	2	146
	Kilka razy w roku	80	3	15	2	199
	W ogóle nie uczestniczy	88	2	5	4	77
Poglądy polityczne	Lewica	91	1	8		136
	Centrum	85	2	10	2	248
	Prawica	83	3	12	2	287
	Trudno powiedzieć	73	5	18	5	257

Tabela 10

		Czy, Pana(i) zdaniem, od czasu wejścia Polski do Unii Europejskiej, czyli od 2004 roku, w regionie, województwie, w którym Pan(i) mieszka:				Liczba osób
		zmieniło się na lepsze	zmieniło się na gorsze	praktycznie nic się nie zmieniło	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		87	2	4	7	935
Płeć	Mężczyźni	89	3	3	5	440
	Kobiety	86	2	4	8	495
Wiek	18-24 lata	82	5	9	4	73
	25-34	90	3	2	5	182
	35-44	95	1	1	3	175
	45-54	93	1	4	3	141
	55-64	88	3	3	6	169
	65 lat i więcej	76	3	6	16	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	88	3	3	5	373
	Miasto do 19 999	83	1	4	12	126
	20 000 – 99 999	83	4	4	9	191
	100 000 – 499 999	92	1	5	2	149
	500 000 i więcej mieszk.	91		1	9	96
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	74	3	8	15	186
	Zasadnicze zawodowe	86	3	3	8	229
	Średnie	91	2	4	4	286
	Wyższe	95	1	1	3	234
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	93	2		5	105
	Średni personel, technicy	100				33
	Pracownicy adm.-biurowi	93		6	1	56
	Pracownicy usług	96		4		63
	Robotnicy wykwalifikowani	95	0	3	2	102
	Robotnicy niewykwalifik.	88	7	5		37
	Rolnicy	95	5			51
	Pracujący na własny rach.	97		2	1	46
	Bezrobotni	89		5	6	37
	Emeryci	80	3	6	11	217
	Renciści	71	3	6	21	58
	Uczniowie i studenci	89	3		8	41
	Gospodynie domowe i inni	74	6	5	15	91
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	97		1	2	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	93	3	1	3	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	94	1	4	1	242
	prywatnym gosp. rolnym	95	5			53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	83	4	4	10	105
	Od 650 zł do 999 zł	92	3	4	2	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	86	2	5	7	175
	Od 1400 zł do 1999 zł	91	1	2	6	138
	2000 zł i więcej	96	0	1	2	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	77	4	8	11	83
	Średnie	86	1	4	9	368
	Dobre	90	3	3	4	484
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	80	1	6	12	60
	Raz w tygodniu	87	2	4	7	440
	1-2 razy w miesiącu	92	2	4	3	146
	Kilka razy w roku	88	4	3	4	198
	W ogóle nie uczestniczy	87	1	2	9	77
Poglądy polityczne	Lewica	95	1	2	2	136
	Centrum	90	2	2	6	248
	Prawica	88	2	5	5	286
	Trudno powiedzieć	80	4	4	11	257